

Påskmåltidsceremonin - Sedern

Här kommer en översiktlig genomgång av den ceremoni som gicks igenom på det som motsvarar vår långfredagskväll. Det finns olika versioner av hur firningen gått till och olika judiska traditioner gör på lite olika sätt, men det som här återges är åtminstone ett av de sätt som använts. Uppgifterna är plockade från bl.a. "Feasts of Israel" och Nilssons "Blodsförbundet"

Jag tror inte att Jesu sista måltid var en påskalammsmåltid - se övriga bilagor om orsaken till det - men jag har i alla fall tagit med en del kommentarer som utgår från att det var så.

Ett blodsförbund

Påskmåltiden påminner om att de har ett evigt förbund med Gud och varandra - ett blodsförbund - som inte kan annulleras och inte får brytas (Nilsson).

Ingen jäst i huset

Innan högtiden skulle allt syrat bröd skaffas ut ur varje hem. Detta gjordes genom en symbolisk husrengöring där husfadern tänder ett ljus och gör en noggrann genomletning av huset. Numera deltar hela familjen i detta. Surdeg representerar bl.a. det gamla livet i Egyptens fångenskap. De kunde således inte ha både Egyptens levnadssätt och samtidigt vara avskilda för Gud.

Förbundsmåltiden

När surdegen rensats ut från huset är familjen redo att på ett värdigt sätt begå förbundsmåltiden som är en glädjehögtid med Gud och med varandra. Just innan de börjar äta påminner de sig om löftet att det genom Abrahams säd skall komma en som skall bli en välsignelse för hela världen. " Han som kommer ska inte endast vara deras kung, utan också Emmanuel - Gud med oss. När folket sedan kom till det utlovade landet och växte till började de förvänta sig att löftena skulle uppfyllas.

Den som skulle komma

Därför blev det så att familjerna vid påskmåltiden beredde en plats vid sitt bord för den som skulle komma. Symboliskt firade de sin måltid tillsammans med denna. De placerade en bägare vid ena bordsändan. Denna bägare kallades "välsignelsens kalk". (Kor 10:16) Ingen fick dricka ur denna kalk, för den var reserverad för honom som skulle komma. Enligt traditionen skulle han, när han kom, dricka ur denna kalk och ingå ett nytt förbund med sitt folk. Den tomma platsen vid bordet fick Israels folk att alltid se fram mot den dag då han skulle sitta till bords med dem. De placerade också en bägare för Elias på bordet. De trodde att han skulle komma och tillkännage den utlovade Messias ankomst. (Mal 3:1; 4:5-6). Så när man satte sig till bords fick den yngste i familjen gå och öppna dörren och inbjuda Elias och be honom delta i måltiden. Hela familjen steg upp och sade gemensamt: "Välsignad vare han som kommer" När han inte kom återvände barnet till sin plats och alla deltog i följande bön (sidan 124 i Nilsson).

Påsen med de tre facken

Det osyrade bröd som nu skall brytas, är inte placerat på tallrikarna. Av någon okänd anledning har det stoppats i en tygpåse, som är rikt broderas med guldtråd. Påsen har tre fack. Tre osyrade bröd är placerade där - ett bröd i varje fack. Det kallas "matza" Under måltiden tar värden fram brödet ur det mellersta facket och låter det gå från den ena till den andra. i det att var och en bryter en bit och äter det. Israels folk har den tron att de tre bröden representerar deras trosfäder: Abraham, Isak och Jakob. De äter det mellersta brödet som symboliserar Isak, som blev offerad. Men de kan inte själva förstå denna tolkning, därför att Isak blev ju inte offerad. Men Isaks bröd bryts och var och en äter av detta "afikomen", som är ett ord som härleds från ett grekiskt ord som betyder "den som kommer".

Förändringar i ritualen/Modernt observerande

På Jesu tid hade åtskilliga förändringar skett i ritualen. Blodet av det slaktade lammet ströks inte längre på dörrposterna utan utgjöts vid brännoffersaltaret där slaktandet började omkring kl 3 på eftermiddagen (9:e timmen) den 14 nisan. På natten mellan den 14:e och den 15:e nisan åt man påskalammet, varvid deltagarna i måltiden, som skulle vara minst 10, låg till bords i vanlig dräkt, alltså inte längre stod resklädda med stavar i händerna. Den liggande ställningen intogs som ett tecken på friborehet: i Egypten var Israeliterna slavar, nu är de fria. Dessutom hade ett rätt långt rituellt program för måltiden uppkommit under tidernas gång och såg ut på följande sätt. Denna nya ceremoni kallades Seder.

Förberedelser

Innan påskhögtiden inleddes hade alla hus mycket noggrant gåtts igenom för att avlägsna alla små rester av jäst bröd.

Upplägning

Den här påskceremin är ganska lång och kan hålla på ända fram till midnatt. Man har speciell bordsplacering där ledaren sitter vid bordsändan och den yngste sitter vid hans högra sida. Till vänster om ledaren sitter hedersgästen eller så har man reserverat plats för Elia! Modern i huset inleder påskfirningsritualen genom att tända ett ljus.

Under måltiden drack man fyra bägare vin, vilket bl.a.. symboliserade den fyrfaldiga glädjen av återlösningen från slaveriet.

Den första bägaren

1/ Efter en tacksägelsebön av husfadern för den heliga högtiden och vinet ("Lovad vare du Herre vår Gud som har skapat vinträdets frukt" "Blessed art Thou, O Lord our God, King of the universe, Who created the fruit of the vine. Blessed art thou, O Lord our god, Who has chosen us for thy service from among the nations.. Blessed art thou, O Lord our God, King of the universe, Who hast kept us in life, Who has preserved us, and has enabled us to reach this season) fylldes en bägare vin och dracks laget runt

Om sista måltiden faktiskt var en påskalammsmåltid så var det om den här bägaren det står nämnt i Luk 22:17: "Och han tog en bägare, tackade Gud och sade:..."

Händerna tvättades

Den andra ceremonin bestod av att husfadern och alla de andra tvättade sina händer. En familjemedlem kommer med en kanna vatten samt en handduk. Detta är en symbolisk reningsakt inför det att de tar itu med maten.

De gröna örterna

De gröna örterna åts sedan de hade doppats i en skål fylld med salt vatten. Kanske en påminnelse om åren med tårar och lidande i Egypten.

Det mittersta osyrade brödet

Nu tar ledaren det mittersta osyrade brödet (Matza) ur linneväskan för att bryta det i två delar. Den ena halvan viras in i en liten linneduk och göms bort någonstans i huset medan barnen täcker för sina ögon. Denna bit återkommer senare under Sedern.

De fyra frågorna

I det här skedet frågar det yngsta barnet de traditionella "påskfrågorna" för att uppfylla 2 Mos 12:26: "Vad betyder den här ceremonin (gudstjänsten)

"varför är denna kväll annorlunda än alla andra kvällar? Under alla andra kvällar äter vi syrat eller osyrat bröd, men under den här kvällen äter vi endast osyrat bröd? Alla andra kvällar äter vi alla slag av örter, men den här kvällen endast bittra. Alla andra kvällar doppar vi inte brödet ens en gång, men den här kvällen doppar vi brödet två gånger. Alla andra kvällar äter vi endera sittande eller liggande, men den här kvällen äter vi liggande (tillbakkalutade)

Om den sista måltiden var en påskalammsmåltid så var det här kontexten när Johannes lutande mot Jesus vid måltiden (Joh:13:23) Johannes anses av traditionen vara den yngste och skulle således ha frågat frågorna.

Den andra bägaren

Nu hålls den andra bägaren vin i och svaret på de fyra frågorna ges genom en lång berättelse som återger påskberättelsen. Den börjar med Abrahams kallelse från Ur och slutar med laggivningen på Sinai. När de tio plågorna i Egypten beskrivs hålls en gnutta vin ur bägaren varje gång. Detta uttrycker sorgen man känner för Egyptiernas lidanden. Under berättelsens gång förklaras de olika föremålen på det dukade påskbordet.

Det första Hallel

Innan den andra bägare dricks ur så reciteras den första halvan av "lovsången" (=Hallel) alltså Ps 113-114.

Utdrag ur intressanta verser:

Vem är som HERREN vår Gud, Han som tronar så högt, Han som ser så djupt, vem i himmelen och på jorden? (Ps 113:5-6)

Handtvagning nr 2

Nu var det dags för en andra handtvagning i ceremoniellt syfte.

Doppandet av osyrat bröd

Nu bröts det övre osyrade brödet tillsammans med det som blev över av det mittersta i bitar och delades ut till alla. Varje person måste äta en bit osyrat bröd doppat i pepparrot och "haroset" (en äppelmix). Det här är en påminnelse om ljuvligheten av Guds förlossning mitt ur deras bittra slaveri. Sedan sätter varje person fyllning av pepparrot mellan två bitar av osyrat bröd. Denna kallas för "Hillel Sandwich" för att hedra den berömde rabbin som lärde att man skulle ta tillräckligt med pepparrot för att tårar skulle komma fram. Så skulle alla lättare identifiera sig med sina förfäders lidanden.

Påskalammet

Nu var det dags för den egentliga huvudrätten. påskalammet. Vid Jesu tid bestod den av rostat lamm serverat med bittra örter och osyrat bröd. Idag är måltiden mycket mera varierad och överdådig

Afikomen

Efter lammet sändes barnen ut för att leta efter den gömda halvan av det osyrade brödet. Detta kallas afikomen. Rabbinsk lag kräver att en liten bit av detta afikomen bryts åt varje deltagare som äter den som påminnelse av påskalammet.

På Jesu tid fanns det inget afikomen. Den är ett senare tillägg till påskceremonin. Den sista fasta maten man intog på Jesu tid var lammet. Rabbinerna säger idag att afikomenet representerar lammet och därför måste alla äta av det.

Det debatteras också vilken betydelse ordet afikomen har. Det problemet blir mer komplicerat av att det helt enkelt inte existerar i det hebreiska språket. Det finns helt enkelt inte där. Rabbinsk konsensus förklarar helt enkelt ordet som dessert eftersom det intas sist i måltiden. Det som är så intressant är att afikomen är det enda ord på grekiska (det allmänna språket på Jesu tid) som finns i Sedern. Allt annat är hebreiska. Det är en form av ordet ikneomai. Översättningen är hyper intressant. Afikomen betyder - Jag kom.

En mycket intressant fråga som infinner sig är hur detta afikomen har kunnat ta sig in i påsksedern om den faktiskt talar om Jesus. Vi behöver granska vad Bibeln säger om den första tiden efter Jesu. Vid den första pingsten efter uppståndelsen så kom 3000 män, förutom kvinnor och barn till tro på Jesus som den utsände Messias. De tog med sig vittnesbördet tillbaka till sin aländer och många kom säkert till tro där också. I Apg 21:20 beskrivs antalet troende som många "myriader" de talade bara om de som fanns i Jerusalem och de räknades i tusental. Enligt vissa beräkningar kan det ha varit upp till en miljon Jesustroende judar runt om världen. Det var långt ifrån en majoritet, men tillräckligt för att starkt influera judendomen rörande Jesus som Messias.

En sak som tvingade fram förändringar för alla judar i påskfirningen var när Romarna jämnade Jerusalem med marken 70 e.kr. och samtidigt förstörde templet. Inget tempel - inga offer - inget påskalam. Judarna stod inför dilemmat att sluta fira påsk eller att förändra firandet till att bli utan lamm.

De judar som tagit emot Jesus som sin Messias hade redan gjort förändringar i påskalamsmåltiden. De hade infört afikomenet just vid den punkt där Jesus sa: "gör detta till min åminnelse". Det är inte svårt att föreställa sig att den här nya traditionen blev lånad av andra som ville byta till påskfirande utan lamm utan att de insåg den fulla betydelsen bakom ceremonin.

Den tredje bägaren

Som följande akt i ceremonin kommer den tredje vinbägaren som kallas förlossningens bägare som hälls i och smuttas på.

Om Jesu sista måltid faktiskt var en påskalamsmåltid, vilket jag alltså inte tror, var det antagligen här som Jesus instiftade nattvarden. Lukas säger att det var bägaren efter måltiden (Luk 22:20) som Jesus valde att bli en påminnelse av hans verk på korset.

Elia välkomnas

Påskan är intensivt förknippad med väntan på Messias. Efter den tredje bägaren sänds ett barn till dörren för att hoppfullt välkomna profeten Elia. Man hoppas han skall komma in, dricka sin bägare med vin och proklamera Messias ankomst.

Den fjärde bägaren

Den fjärde bägaren kallas acceptandets- eller lovets bägare (Acceptance and praise). Den hälls i och dracks.

Om Jesu sista måltid var en påskalamms måltid så var det den här som Jesus inte skulle dricka tills han drack det tillsammans med sina lärjungar i sitt Rike.

Avslutande hymn

Som avslutning på Sedern sjöng man vanligen en hymn, nämligen den andra hälften av Hallel (Ps 115-118).

Utdrag av intressanta verser:

"Dödens band omslöt mig, dödsrikets ångest grep mig, jag kom i nöd och bedrövelse. Men jag åkallade HERRENS namn: "O HERRE rädda min själ!" (Ps 116:3-4)

"Du har räddat min själ från döden, mitt öga från tårar, min fot från fall. Jag skall vandra inför HERREN i de levandes land" (Ps 116:8-9)

"Dyrbar i HERRENS ögon är Hans frommas död, O HERRE jag är ju din tjänare, jag är din tjänare, din tjänarinnas son, du har lossat mina band." (Ps 116:15-16)

5. I mitt trångmål åkallade jag HERREN,
och HERREN svarade mig och ställde mig på rymlig plats.
6. HERREN står mig bi, jag skall icke frukta;
vad kunna människor göra mig?
7. HERREN står mig bi, han är min hjälpare,
och jag skall få se med lust på dem som hata mig.
8. Bättre är att taga sin tillflykt till HERREN
än att förlita sig på människor.
9. Bättre är att taga sin tillflykt till HERREN
än att förlita sig på furstar.
10. Alla hedningar omringa mig,
men i HERRENS namn skall jag förgöra dem.
11. De omringa mig, ja, de omringa mig,
men i HERRENS namn skall jag förgöra dem.
12. De omringa mig såsom bin,
men de slockna såsom eld i törne;
i HERRENS namn skall jag förgöra dem.
13. Man stöter mig hårdeligen, för att jag skall falla,
men HERREN hjälper mig.
14. HERREN är min starkhet och min lovsång,
och han blev mig till frälsning.
15. Man sjunger med jubel om frälsning
i de rättfärdigas hyddor:
»HERRENS högra hand gör mäktiga ting.
16. HERRENS högra hand upphöjer,
HERRENS högra hand gör mäktiga ting.»
17. Jag skall icke dö, utan leva
och förtälja HERRENS gärningar.
18. Väl tuktade mig HERREN,
men han gav mig icke åt döden.
19. Öppnen för mig rättfärdighetens portar;

- jag vill gå in genom dem och tacka HERREN.
20. Detta är HERRENS port,
de rättfärdiga skola gå in genom den.
  21. Jag tackar dig för att du svarade mig
och blev mig till frälsning.
  22. Den sten som byggningsmännen förkastade
har blivit en hörnsten.
  23. Av HERREN har den blivit detta;
underbart är det i våra ögon.
  24. Detta är den dag som HERREN har gjort;
låtom oss på den fröjdas och vara glada.
  25. Ack HERRE, fräls!
Ack HERRE, låt väl gå!
  26. Välsignad vare han som kommer,
i HERRENS namn.
Vi välsigna eder
från HERRENS hus.
  27. HERREN är Gud,
och han gav oss ljus.
Ordnen eder i högtidsled,
med lövrika kvistar i händerna,
fram till altarets horn.
  28. Du är min Gud, och jag vill tacka dig;
min Gud, jag vill upphöja dig.
  29. Tacka HERREN, ty han är god,
ty hans nåd varar evinnerligen. (Ps 118:5-29)

NT referenser: Matt 26:17; Mark 14:1, 12-26; Joh 2:13;11:55, Apg 12:31 Kor 5:6-8; Heb 11:28